

**UJEDINJENE
NACIJE**

Međunarodni sud za krivično gonjenje
osoba odgovornih za teška kršenja
međunarodnog humanitarnog prava
počinjena na teritoriji bivše
Jugoslavije od 1991. godine

Predmet br. IT-95-5/18-PT

Datum: 28. januar 2009.

Original: engleski

PRED PRETRESNIM VLJEĆEM

U sastavu: sudija Iain Bonomy, predsjedavajući
sudija Christoph Flügge
sudija Michèle Picard

V.d. sekretara: g. John Hocking

Odluka od: 28. januara 2009.

TUŽILAC

protiv

RADOVANA KARADŽIĆA

JAVNO

**ODLUKA PO ZAHTJEVU OPTUŽENOG ZA ODGOVARAJUĆE USLOVE I
JEDNAKOST SREDSTAVA: PRAVNI SARADNICI**

Tužilaštvo

g. Alan Tieger
g. Mark B. Harmon
gđa Hildegard Uertz-Retzlaff

Optuženi

g. Radovan Karadžić

Prijevod

OVO PRETRESNO VIJEĆE Međunarodnog suda za krivično gonjenje osoba odgovornih za teška kršenja međunarodnog humanitarnog prava počinjena na teritoriji bivše Jugoslavije od 1991. godine (dalje u tekstu: Međunarodni sud) rješava po "Zahtjevu za odgovarajuće uslove i jednakost sredstava: pravni saradnici", koji je optuženi podnio 25. novembra 2008. (dalje u tekstu: Zahtjev), "Odgovoru tužilaštva na Karadžićev zahtjev za odgovarajuće uslove i jednakost sredstava", podnesenom 1. decembra 2008. (dalje u tekstu: Odgovor), "Podnesku sekretara na osnovu pravila 33(B) u vezi sa zahtjevom Radovana Karadžića za odgovarajuće uslove i jednakost sredstava", koji je dostavljen 2. decembra 2008. (dalje u tekstu: Podnesak Sekretarijata) i "Zahtjevu za odobrenje za podnošenje replike: odgovarajući uslovi i jednakost sredstava", koji je optuženi podnio 16. decembra 2008. (dalje u tekstu: Replika) i ovim donosi odluku po njima.

1. Proceduralni kontekst

1. Nakon što je 30. jula 2008. doveden u sjedište Međunarodnog suda, optuženi je 4. avgusta 2008. odlučio da se sam zastupa u postupku na Međunarodnom sudu.¹ U Podnesku Sekretarijata kaže se da su se predstavnici Sekretarijata otada do 29. septembra u više navrata sastali s optuženim radi razgovora o mogućim opcijama u vezi s njegovim zastupanjem i da su optuženom dostavljene smjernice Sekretarijata u vezi sa finansiranjem odbrane.²

2. Optuženi je 29. septembra 2008. Sekretarijatu dostavio izjavu u kojoj tvrdi da je lošeg imovnog stanja, traži da se imenuje tim iskusnih pravnika i da se članovi tog tima plate sredstvima iz fonda pravne pomoći. Pozivajući se na složenost i značaj svog predmeta, optuženi je zatražio da se imenuju najmanje tri pravna savjetnika koji će biti plaćeni po istoj tarifi kao *amicus curiae* ili branioci dodijeljeni drugim optuženima, kao i pet članova pomoćnog osoblja.³ Šef Službe za pravnu pomoć i pitanja pritvora poslao je 16. oktobra 2008. optuženom pismo kojim ga obavještava o imenovanju g. Petera Robinsona za pravnog saradnika i g. Milivoja Ivaniševića za istražitelja u njegovom predmetu i u kojem navodi

¹ Podnesak Sekretarijata u skladu s pravilom 33(B) u vezi sa zastupanjem optuženog i dostavljanjem sudskih dokumenata, 6. avgust 2008., Dodatak 1, Obavijest o samozastupanju koju je Radovan Karadžić dostavio Sekretarijatu, 5. avgust 2008.

² Podnesak Sekretarijata, par. 4.

³ Zahtjev, Dodatak A, pismo Radovana Karadžića sekretaru u vezi sa zahtjevom za pravnu pomoć optuženom koji se sam zastupa, str. 1-2.

Prijevod

uslove za plaćanje tih članova tima odbrane, kao i svih budućih članova tima odbrane koji će eventualno biti imenovani (dalje u tekstu: Odluka o naknadama).⁴

3. U tom pismu se objašnjava da, prema članu 21(4)(b) i (d) Statuta Međunarodnog suda (dalje u tekstu: Statut) i odluci Žalbenog vijeća u predmetu *Tužilac protiv Krajišnika* (dalje u tekstu: Odluka Žalbenog vijeća u predmetu *Krajišnik*)⁵, optuženi koji se sam zastupa "nema pravo na sredstva iz fonda pravne pomoći", ali Sekretarijat "smatra primjerenim isplatiti određena sredstva, koja nisu sredstva iz fonda pravne pomoći Međunarodnog suda" kao naknadu saradnicima optuženog koji se sam zastupa.⁶ Optuženi je, osim toga, obaviješten da se, prema "Sistemu za utvrđivanje naknada za rad osoba koje saraduju sa optuženim slabog imovnog stanja koji se sam zastupa", smjernicama Sekretarijata od 28. septembra 2007. (dalje u tekstu: Sistem za utvrđivanje naknada za rad), "pravni saradnici" određeni za pomoć optuženom koji se sam zastupa plaćaju po istim satnicama kao i pomoćno osoblje branilaca dodijeljenih po službenoj dužnosti.⁷ Naposljetku, u tom pismu se takođe kaže da je sekretar, s obzirom na složenost predmeta, voljan napraviti iznimku i, ako mu se dostavi obrazloženi zahtjev, razmotriti zahtjev za povećanje broja pomoćnika koje će plaćati Međunarodni sud i/ili za povećanje maksimalnog broja odobrenih sati.⁸

4. Pismom od 21. oktobra 2008., optuženi je od sekretara zatražio da ponovno razmotri Odluku o naknadama.⁹ Sekretar je u pismu od 14. novembra 2008. odbio taj zahtjev, obrazlažući da se potrebe optuženog mogu zadovoljiti dodatnim pomoćnim osobljem ili povećanjem maksimalnog broja odobrenih sati i ističući da pretresno vijeće u predmetu u kojem se optuženi sam zastupa, u slučajevima kada to nalažu interesi pravde, može imenovati

---

⁴ Zahtjev, Dodatak B, pismo šefa Službe za pravnu pomoć i pitanja pritvora Radovanu Karadžiću, predmet: Vaši zahtjevi za dodjelu pomoćnika, 16. oktobar 2008., str. 3-4.

⁵ *Tužilac protiv Krajišnika*, predmet br. IT-00-39-A, Odluka po Krajišnikovom zahtjevu i po zahtjevu tužilaštva, 11. septembar 2007. (dalje u tekstu: Odluka Žalbenog vijeća u predmetu *Krajišnik*).

⁶ Zahtjev, Dodatak B, str. 1.

⁷ Zahtjev, Dodatak B, str. 2.

⁸ Zahtjev, Dodatak B, str. 3.

⁹ Zahtjev, Dodatak C, pismo Radovana Karadžića sekretaru, str. 1.

Prijevod

branioca u pripravnosti ili *amicus curiae* koji će mu dostavljati podneske o pitanjima koja idu u korist odbrane.¹⁰

5. Sekretar je 19. novembra 2008. imenovao g. Gorana Petronijevića, advokata iz Republike Srbije, za drugog pravnog "savjetnika" optuženog.¹¹

II. Podnesci

6. U prvom paragrafu Zahtjeva optuženi kao pravno sredstvo traži da se: "naloži sekretaru da mu obezbijedi odgovarajuće uslove za pripremu odbrane i jednakost sredstava s tužilaštvom, tako što će (1) njega ovlastiti da angažuje pravne savjetnike koji su dovoljno iskusni i kvalifikovani da mu mogu pružiti pomoć na visokom nivou, i (2) te pravne saradnike adekvatno platiti".¹² U Zahtjevu optuženi traži da Pretresno vijeće razmotri ovo pitanje "s obzirom na prava [optuženog] predviđena Statutom na odgovarajuće uslove za pripremu odbrane i jednakost sredstava, kao i s obzirom na obavezu Pretresnog vijeća da obezbijedi valjano provođenje pravde".¹³ Optuženi traži sudsko preispitivanje Sistema za utvrđivanje naknada za rad,¹⁴ obrazlažući taj zahtjev sljedećim riječima: "sekretarevo odbijanje da [optuženom] obezbijedi išta osim pomoćnog osoblja [...] isključuje mogućnost pravičnog suđenja na ovom Međunarodnom sudu".¹⁵ Optuženi tvrdi da su u Sistemu za utvrđivanje naknada za rad praksa Žalbenog vijeća, konkretno Odluka Žalbenog vijeća u predmetu *Krajišnik*, i član 21(4)(b) Statuta primijenjeni na pogrešan način.¹⁶

7. Optuženi, osim toga, osporava i samu Odluku o naknadama i tvrdi da je pri donošenju Odluke o naknadama, "sekretar na nefleksibilan način primijenio [Sistem za utvrđivanje naknada za rad] kako bi zabranio isplatu više od 25 eura osobama koje bi u timu odbrane [optuženog] trebale obavljati pravničke funkcije koje su očito specijalizovanije od funkcija

---

¹⁰ Zahtjev, Dodatak E, pismo sekretara Radovanu Karadžiću, predmet: Vaš zahtjev za ponovno razmatranje, 14. novembar 2008., str. 3-4.

¹¹ Podnesak Sekretarijata, par. 9.

¹² Zahtjev, par. 1.

¹³ Zahtjev, par. 9.

¹⁴ Zahtjev, par. 12.

¹⁵ Zahtjev, par. 3.

¹⁶ Zahtjev, par. 14, 15.

Prijevod

pomoćnog osoblja".¹⁷ Optuženi tvrdi da primjenjivo pravo ne brani "isplatu naknada u visini onih koje dobivaju pravni savjetnici ili obranitelji optuženih koji imaju branioca, odnosno 71 euro po satu, kada osoba sa sličnim kvalifikacijama i iskustvom pruža iste usluge optuženom koji se sam brani", kao i da je "to sve što [optuženi] traži".¹⁸ Optuženi smatra da ni *amicus curiae* ni branilac u pripravnosti ne bi bili adekvatna zamjena za iskusnog i pouzdanog pravnog savjetnika, jer "*amicus curiae* radi nezavisno od optuženog", a "branilac u pripravnosti je, po definiciji, voljan da postupa suprotno željama optuženog i umjesto njega kada Pretresno vijeće smatra da je to potrebno".¹⁹ Optuženi, osim toga, tvrdi da se odbijanjem plaćanja njegovih pravnih saradnika po višoj tarifi krši princip jednakosti sredstava strana u postupku.²⁰

8. U Odgovoru, tužilaštvo odbija da zauzme stav u vezi sa Zahtjevom.²¹

9. U Podnesku Sekretarijata, dostavljenom na osnovu pravila 33(B) i pravila 33 *bis* Pravilnika o postupku i dokazima (dalje u tekstu: Pravilnik), zamjenik sekretara traži da se zahtjev optuženog odbaci.²² Tvrdi se da se sekretar u Odluci o naknadama pridržavao standarda donošenja administrativnih odluka iznesenog u predmetu *Tužilac protiv Kvočke i drugih*.²³ Zamjenik sekretara tvrdi da je Sistem za utvrđivanje naknada za rad uspostavljen u skladu sa odlukama Žalbenog vijeća, postojećim smjernicama, uključujući Uputstvo za dodjelu branioca po službenoj dužnosti (dalje u tekstu: Uputstvo),²⁴ finansijskim propisima i pravilima Ujedinjenih nacija i da su njime regulisani imenovanje pomoćnog tima optuženog koji se sam brani, a koji se obično sastoji od pravnog saradnika, koordinatora predmeta, istražitelja i saradnika za jezičke poslove, kao i isplaćivanje naknada tom timu. Zamjenik sekretara napominje da članovi tima ne postupaju kao branioci optuženog, budući da je optuženi koji

¹⁷ Zahtjev, par. 13.

¹⁸ Zahtjev, par. 16-17.

¹⁹ Zahtjev, par. 24.

²⁰ Zahtjev, par. 29.

²¹ Odgovor, par. 1.

²² Podnesak sekretara, par. 52.

²³ Podnesak sekretara, par. 12. *Tužilac protiv Kvočke i drugih*, predmet br. IT-98-30/1-A, Odluka po preispitivanju odluke sekretara o prestanku pružanja pravne pomoći Zoranu Žigiću, 7. februar 2003. (dalje u tekstu: Odluka Žalbenog vijeća u predmetu *Kvočka i drugi*), par. 13.

²⁴ Uputstvo za dodjelu branioca po službenoj dužnosti, Uputstvo br. 1/94, posljednja revizija 11. jula 2006. (IT/73/REV.11).

Prijevod

odluči da se sam zastupa vlastiti branilac.²⁵ Osim toga, zamjenik sekretara upućuje na sekretarovu ponudu: "da izuzetno razmotri mogućnost imenovanja najviše osam pomoćnika i/ili povećanja ukupno dodijeljenog broja radnih sati za takvu pomoć, nakon što mu se za to podnese obrazložen zahtjev, u skladu s projiciranim sastavom tima odbrane optuženog".²⁶

10. Zamjenik sekretara nadalje tvrdi da davanje javnih sredstava za pravnu pomoć nije naprosto finansiranje odbrane, već podrazumijeva dodjelu branilaca koji postupaju kao organi provođenja pravde,²⁷ zbog čega bi se plaćanjem pravnih saradnika optuženog koji se sam zastupa po traženim tarifama osujetila svrha sistema pravne pomoći Međunarodnog suda.²⁸ Naposljetku, zamjenik sekretara tvrdi da usvajanje tog zahtjeva nije samo u suprotnosti sa praksom Međunarodnog suda nego "može predstavljati i opasan presedan".²⁹

11. Optuženi je zatražio odobrenje za podnošenje replike na Podnesak Sekretarijata kako bi razjasnio sekretarovu ulogu i usredsredio se na pitanja koja je sekretar pokrenuo.³⁰ Pretresno vijeće će to odobriti. U Replici, optuženi traži da se Podnesak Sekretarijata odbaci³¹ i tvrdi da sekretar ne bi smio biti pristrasan u sudskom preispitivanju vlastitih odluka.³² Što se tiče visine naknada, optuženi tvrdi da "sekretar pravnim savjetnicima optuženih koji imaju braniocce isplaćuje naknade u visini od 71 euro po satu, a onima koji obavljaju iste zadatke za optužene koji se sami zastupaju 25 eura po satu", kao i da "nema opravdanja za ovu razliku".³³ Govoreći o naknadama za *amicus curiae*, optuženi tvrdi da sekretar "ničim ne opravdava ni to što pravnike plaća po tarifama za braniocce kada savjetuju Pretresno vijeće o pravima optuženog [...], ali odbija platiti pravnike po tarifama za pravne savjetnike za savjetovanje samog optuženog".³⁴ Naposljetku, optuženi tvrdi da pojam "odgovarajući uslovi" za svakog optuženog uključuje "pravno savjetovanje".³⁵

---

²⁵ Podnesak Sekretarijat, par. 21.

²⁶ Podnesak Sekretarijata, par. 8.

²⁷ Podnesak Sekretarijata, par. 37.

²⁸ Podnesak Sekretarijata, par. 36.

²⁹ Podnesak Sekretarijata, par. 49.

³⁰ Replika, par. 1, 2.

³¹ Replika, par. 7.

³² Replika, par. 5.

³³ Replika, par. 11.

³⁴ Replika, par. 13.

³⁵ Replika, par. 22.

Prijevod

III. Mierodavno pravo

A. Sudsko preispitivanje od strane Pretresnog vijeća

12. Sistem za utvrđivanje naknada za rad ne predviđa preispitivanje ni osporavanje bilo koje odluke koju sekretar donese u skladu s njim. U svakom slučaju, u praksi je uvriježeno da pretresno vijeće može intervenisati u vezi s pitanjima koja spadaju u primarnu nadležnost sekretara ako su ta pitanja relevantna za pravičnost suđenja.³⁶

13. U predmetu *Tužilac protiv Kvočka i drugih*, Žalbno vijeće je utvrdilo standard za preispitivanje odluke sekretara od strane pretresnog vijeća, koji počiva na "na opštim pravnim načelima":

Sudsko preispitivanje [...] administrativne odluke ne predstavlja ponovno saslušanje. Ne radi se ni o žalbenom postupku [...] Sudsko preispitivanje administrativne odluke sekretara koja se tiče pravne pomoći inicijalno se bavi pravilnošću postupka kojim je sekretar došao do neke odluke i načinom na koji je do nje došao.³⁷

14. Prema tom standardu, administrativna odluka će biti poništena ako je sekretar pri njenom donošenju napravio nešto od sljedećeg:

- (a) ako nije poštovao uslove iz relevantnih pravnih izvora; ili
- (b) ako se nije pridržavao osnovnih pravila prirodne pravde ili u procesnom smislu nije postupao korektno prema osobi na koju utiče dotična odluka,
- (c) ako je uzeo u obzir materijal koji nije relevantan a propustio uzeti u obzir materijal koji je relevantan, ili
- (d) ako je došao do zaključka do kakvog ne bi došla nijedna razumna osoba koja ispravno razmatra to pitanje.³⁸

³⁶ *Tužilac protiv Delalića i drugih*, Nalog po zahtjevu Esada Landže za ubrzano razmatranje, predmet br. IT-96-21-A, 15. septembar 1999., koji citira Žalbno vijeće u predmetu *Tužilac protiv Blagojevića*, Javna i redigovana verzija obrazloženja odluke po žalbi Vidoja Blagojevića da se zamijeni njegov tim odbrane, predmet br. IT-02-60-AR73.4, 7. novembar 2004.; *vidi i Tužilac protiv Slobodana Miloševića*, predmet br. IT-02-54-T, Nalog u vezi s uslovima angažovanja dodeljenih branioca, 8. april 2005., str. 4.

³⁷ Odluka Žalbenog vijeća u predmetu *Kvočka i drugi*, par. 13.

³⁸ Odluka Žalbenog vijeća u predmetu *Kvočka i drugi*, par. 13.

Prijevod

15. Žalbeno vijeće je zaključilo da se "(u slučaju da nerazumnost nije dokazana) ne smije [...] ulaziti u prostor koji pripada autoru takve administrativne odluke u kojem on ocjenjuje činjenice ili meritum dotičnog slučaja",³⁹ kao i da je na optuženom da vijeće koje vrši preispitivanje uvjeri u dvije stvari: "(a) da je došlo do greške opisanog karaktera i (b) da takva greška znatno utiče na odluku sekretara na njegovu štetu".⁴⁰

B. Finansiranje pravne pomoći optuženima koji se sami zastupaju od strane Međunarodnog suda

16. Član 21(4)(b) Statuta daje optuženom pravo na "odgovarajuće vrijeme i uslove za pripremu odbrane", dok mu član 21(4)(d) daje pravo "da se brani lično ili putem pravnog zastupnika po vlastitom izboru".

17. Žalbeno vijeće u predmetu *Tužilac protiv Slobodana Miloševića* na sljedeći način je prokomentarisalo implikacije odluke optuženog da se sam zastupa pred Međunarodnim sudom:

Nema sumnje da je optuženi, opredelivši se za samozastupanje, sebe lišio resursa koje bi mu pružio dobro opremljen pravni tim odbrane. Optuženi koji odluči da se sâm brani odriče se mnogih pogodnosti koje podrazumeva zastupanje od strane branioca. Poštovanje odluke optuženog da se odrekne pomoći branioca, koje predviđa pravni sistem, mora imati protivtežu u prihvatanju nedostataka do kojih takav izbor može da dovede.⁴¹

18. U predmetu *Tužilac protiv Krajišnika*, Žalbeno vijeće je iznijelo svoje tumačenje prava koje optuženi lošeg imovnog stanja koji se sam zastupa pred Međunarodnim sudom ima na finansiranje odbrane od strane Međunarodnog suda prema članu 21 Statuta. Žalbeno vijeće je riješilo da optuženi koji je lošeg imovnog stanja i koji odluči da ga zastupa branilac ima pravo na sredstva iz fonda pravne pomoći prema članu 21(4)(d) Statuta, dok optuženi lošeg imovnog stanja koji se odluči sam braniti nema to pravo:

³⁹ Odluka Žalbenog vijeća u predmetu *Kvočka i drugi*, par. 13.

⁴⁰ Odluka Žalbenog vijeća u predmetu *Kvočka i drugi*, par. 14.

⁴¹ *Vidi* Podnesak Sekretarijata, par. 23. *Tužilac protiv Slobodana Miloševića*, predmet br. IT-02-54-AR73.6, Odluka po interlokutornoj žalbi *amici curiae* na nalog Pretresnog veća u vezi s pripremom i izvođenjem dokaza odbrane, 20. januar 2004. (dalje u tekstu: Odluka u predmetu *Milošević*), par. 19.

Prijevod

Član 21(4)(d) daje optuženom pravo da se "brani lično ili putem pravnog zastupnika po vlastitom izboru". Mi smo stali na stanovište da ove dvije opcije stoje u "binarnoj suprotstavljenosti". Optuženi koji se opredijeli za samozastupanje nema pravo na pravnu pomoć. Dakle, on ne može uživati supsidijarno pravo koje se navodi dalje u članu 21(4)(d), da mu se, ukoliko je slabog imovnog stanja, dodijeli pravna pomoć o trošku Međunarodnog suda.

[...]

Štaviše, Žalbeno vijeće smatra da, ukoliko neki optuženi izabere da se sam zastupa, on time tvrdi da je sposoban da vodi svoju odbranu bez pravne pomoći, te se stoga može pretpostaviti da je finansiranje pravne pomoći od strane Međunarodnog sud nepotrebno za vođenje pravičnog sudjenja.⁴²

19. Prema mišljenju Žalbenog vijeća, "[u] onoj mjeri u kojoj optuženom nedostaje sposobnost da vodi vlastitu odbranu a njegovo samozastupanje stoga 'doseže stepen značajnog i trajnog opstruiranja sudjenja', primjereno pravno sredstvo jeste ograničenje njegovog prava na samozastupanje".⁴³

20. Naposljetku, Žalbeno vijeće je razmotrilo da li član 21(4)(b) Statuta obavezuje Međunarodni sud na isplatu određenih sredstava optuženima koji se sami zastupaju i zaključilo je sljedeće:

Žalbeno vijeće se slaže sa Sekretarijatom da pojam "uslova" iz člana 21(4)(b) uobičajeno ne podrazumijeva pravnu pomoć. Ipak, Žalbeno vijeće smatra da se Sekretarijat, nastojeći da na drugi način primijeni odredbe člana 21(4)(b) na optuženog koji sam sebe zastupa, u velikoj mjeri oslanjao na koncept imenovanih pravnih saradnika. U onoj mjeri u kojoj Sekretarijat traži od optuženog slabog imovnog stanja koji sam sebe zastupa da koordinira svoju odbranu putem imenovanih pravnih saradnika ili ga u tome ohrabruje, primjereno je da Međunarodni sud obezbijedi određena finansijska sredstva za te pravne saradnike. Ta finansijska sredstva ne bi trebala biti uporediva sa onima koja se isplaćuju braniocima optuženih koji imaju pravne zastupnike (naročito stoga što bi poslove kao što je pripremanje pismenih podnesaka trebalo smatrati odgovornošću optuženog koji sam sebe zastupa), ali bi pravnim saradnicima ipak trebalo platiti naknadu za njihov rad na koordinaciji i pravnim konsultacijama s tim u vezi.⁴⁴

C. Sistem Sekretarijata za utvrđivanje naknada za članove tima odbrane optuženog lošeg imovnog stanja

21. Pri primjeni tih i drugih primjenjivih pravnih principa Sekretarijat je smatrao uputnim da sastavi razne smjernice u kojima se iznosi procedura za utvrđivanje naknada za članove

⁴² Odluka Žalbenog vijeća u predmetu *Krajišnik*, par. 40-41.

⁴³ Odluka Žalbenog vijeća u predmetu *Krajišnik*, par. 41 (fusnote izostavljene).

⁴⁴ Odluka Žalbenog vijeća u predmetu *Krajišnik*, par. 42.

Prijevod

tima odbrane optuženog lošeg imovnog stanja iz fonda Međunarodnog suda, u skladu s kojima sekretar donosi odluke o dodjeli osoblja i sredstava iz tog fonda.

i. Optuženi koje zastupaju branioci dodijeljeni po službenoj dužnosti

22. Prema članu 24 Uputstva, u predmetima u kojima je pretpretresni postupak počeo prije 1. decembra 2004. u pretpretresnoj fazi, kao i tokom žalbenog postupka, braniocima optuženih koji imaju braniocce i drugim članovima njihovih timova odbrane isplaćuje se naknada na osnovu maksimalnog iznosa radnih sati i fiksne satnice koja je utvrđena u Aneksu I Uputstva. U Aneksu I navode se satnice za glavnog branioca u iznosu od 71 do 97 EUR u ovisnosti od godina iskustva, za kobranioca u iznosu od 71 EUR, a za pravne pomoćnike i istražitelje u iznosu od 15 do 25 EUR u ovisnosti od godina iskustva, dok se u fusnoti kaže sljedeće: "Ove tarife se prilagođavaju pozivanjem na indeks potrošačkih cijena (dalje u tekstu: indeks CPI) koji koristi Međunarodna komisija za civilne službe (dalje u tekstu: ICSC) kako bi se prilagodio indeks prilagođavanja životnih troškova profesionalnog osoblja Ujedinjenih nacija sa sjedištem u Haagu. Ovo prilagođavanje stupa na snagu 1. januara svake godine [...] Sekretar Suda će ponovo objaviti ovaj Dodatak u roku od trideset dana od stupanja na snagu prilagođenih tarifa."⁴⁵ To je tarifa koja se potom uvrštava u Sistem za utvrđivanje naknada za rad.

23. Prema članu 24 Uputstva, u predmetima u kojima je postupak počeo poslije 1. decembra 2004., braniocima optuženih koji imaju braniocce i drugim članovima njihovih timova odbrane isplaćuje se naknada u skladu sa Smjernicama za pravnu pomoć odbrani u pretpretresnoj fazi, odnosno u skladu sa Smjernicama za pravnu pomoć odbrani u pretresnoj fazi. U tim smjernicama predviđena je isplata paušalnih iznosa za svaku fazu pretpretresnog i pretresnog postupka, određenih u ovisnosti od složenosti predmeta.⁴⁶ U tim dokumentima paušalni iznosi su izračunati na osnovu tarife za braniocce koja odgovara tarifi za višeg zastupnika Tužilaštva, a za kobraniocce u kasnijoj fazi pretpretresnog postupka i u pretresnom

---

⁴⁵ Uputstvo, Aneks I, fusnota 1.

⁴⁶ Smjernice za pravnu pomoć u pretpretresnoj fazi; Smjernice za pravnu pomoć u pretresnoj fazi.

Prijevod

postupku u visini tarife za zastupnika Tužilaštva.⁴⁷ Naknada za pomoćno osoblje iznosi 3.000 EUR mjesečno, a izračunata je na osnovu satnice od 20 EUR.⁴⁸

24. U vezi sa plaćanjem pravnih savjetnika, zamjenik sekretara je izjavio da, premda su pravni savjetnici ranije doista bili plaćani po tarifi kobranioca, po sistemu plaćanja pravne pomoći po satu, "svi radni sati koje obračunava pravni konsultant idu na teret broja sati odobrenog braniocu budući da se rad koji obavlja pravni konsultant [...] smatra radom branioca".⁴⁹

ii. Optuženi koji se sami zastupaju

25. Nasuprot tome, Sistemom za utvrđivanje naknada za rad za optužene slabog imovnog stanja koji se sami zastupaju predviđena je naknada za četiri – iznimno pet – članova tima odbrane: pravnog saradnika, koordinatora predmeta, istražitelja i saradnika za jezičke poslove. Prema Sistemu za utvrđivanje naknada za rad, naknada za članove tima odbrane takvog optuženog "isplaćuje se na osnovu ostvarenih radnih sati, u istom iznosu kao za saradnike iz Aneksa I Uputstva".⁵⁰

IV. Diskusija

A. Mjerodavnost Podneska Sekretarijata

26. Sekretar je dostavio Podnesak Sekretarijata vršeći svoje dužnosti prema pravilu 33(B) Pravilnika. Po toj proceduri postupalo se i u žalbenom postupku u predmetu *Krajišnik* uz odobrenje Žalbenog vijeća. Da Sekretarijat nije dostavio takav podnesak u ovom predmetu, ovo Pretresno vijeće bi ga pozvalo da to učini kako bi pred sobom imalo cjelovitu sliku administrativnog sistema za pružanje pomoći optuženima koji se sami zastupaju. Prema tome, Pretresno vijeće neće odobriti zahtjev optuženog da se Podnesak Sekretarijata odbaci.

---

⁴⁷ Smjernice za pravnu pomoć u pretpretresnoj fazi, par. 12-13, 24, 29; Smjernice za pravnu pomoć u pretresnoj fazi, par. 24.

⁴⁸ Smjernice za pravnu pomoć u pretpretresnoj fazi, par. 12-13, 29; Smjernice za pravnu pomoć u pretresnoj fazi, par. 24.

⁴⁹ Podnesak Sekretarijata, par. 31.

⁵⁰ Sistem za utvrđivanje naknada za rad, par. 3.4.

Prijevod

B. Preispitivanje Odluke Sekretarijata

27. Na početku je važno utvrditi koja sekretareva odluka se osporava. Izgleda da u Zahtjevu i Replici optuženi traži preispitivanje Sistema za utvrđivanje naknada za rad i jedne odluke koju je sekretar donio na osnovu tog sistema. Kada se pročitaju svi podnesci optuženog, kao i s obzirom na pravno sredstvo koje se traži u prvom paragrafu Zahtjeva, jasno je da se osporava sekretareva odluka da se naknade za pomoćno osoblje s pravničkim kvalifikacijama ovlašteno da pomaže optuženom ograniče na tarife uporedive s onima po kojima se isplaćuju naknade pomoćnom osoblju branioca dodijeljenog po službenoj dužnosti koje ima pravničke kvalifikacije u predmetima u kojima optuženi imaju branioca. Optuženi to pitanje s pravom razmatra u kontekstu iskustva i kvalifikacija odobrenih pravnih saradnika. Sekretar odbija da odobri višu tarifu za isplatu naknada pravnicima s određenim stručnim znanjem ili iskusvom. Sistem za utvrđivanje naknada za rad ne predviđa mehanizam za preispitivanje odluka koje je sekretar donio na osnovu tog sistema. Pitanje koje Vijeće razmatra jeste hoće li ta odluka dovesti do toga da optuženi neće imati pravično suđenje, što mu je, kao minimum, zajamčeno članom 21(4) Statuta i što je u skladu sa smjernicama koje je dalo Žalbeno vijeće u Odluci Žalbenog vijeća u predmetu *Krajišnik*. Optuženi, u suštini, traži da mu se daju sva pomoć i sredstva koja uključuje zastupanje od strane branioca, a da on istovremeno zadrži status optuženog koji se sam zastupa.

28. Optuženi takođe poziva Vijeće da preispita pravičnost Sistema za utvrđivanje naknada za rad. Vijeće napominje da je Sistem za utvrđivanje naknada za rad neobavezujući administrativni dokument, koji nije predložen sudijama Međunarodnog suda na plenarnoj sjednici radi odobrenja, premda, kao smjernice sekretara, spada u nadležnost i pod nadzor predsjednika.⁵¹ Iz razloga koji se iznose kasnije u ovoj odluci smatramo da za donošenje odluke po Zahtjevu nije potrebno da Pretresno vijeće preispita cijelokupni Sistem za utvrđivanje naknada za rad.

29. Međunarodni sud ima fleksibilan sistem pružanja pravne pomoći optuženima lošeg imovnog stanja putem branilaca i osoblja koje saraduje s braniocima, za koji su u potpunosti osigurana sredstva. Time je jednakost sredstava s tužilaštvom uglavnom osigurana. Uprkos

Prijevod

tome, Žalbeno vijeće je u svojoj Odluci u predmetu *Krajišnik* otišlo korak dalje i sekretaru dalo odobrenje za isplatu javnih sredstava za razne oblike pomoći optuženom koji se sam zastupa, pri čemu je svrha te pomoći bila da se optuženom koji se sam zastupa olakša vođenje odbrane.

30. U vezi s pitanjem isplate javnih sredstava za pomoćno osoblje s pravničkim kvalifikacijama, Žalbeno vijeće je pošlo od stava da je riječ o vanrednom koraku i izjavilo sljedeće: "Štaviše, Žalbeno vijeće smatra da, ukoliko neki optuženi izabere da se sam zastupa, on time tvrdi da je sposoban da vodi svoju odbranu bez pravne pomoći, te se stoga može pretpostaviti da je finansiranje pravne pomoći od strane Međunarodnog sud nepotrebno za vođenje pravičnog suđenja".⁵² Žalbeno vijeće je predvidjelo samo jednu iznimku, koju je opisalo na sljedeći način: "U onoj mjeri u kojoj Sekretarijat traži od optuženog slabog imovnog stanja koji sam sebe zastupa da koordinira svoju odbranu putem imenovanih pravnih saradnika ili ga u tome ohrabruje, primjereno je da Međunarodni sud obezbijedi određena finansijska sredstva za te pravne saradnike."⁵³ Vijeće je prihvatilo argument da imenovani pravni saradnici mogu optuženom pomoći u vođenju odbrane i administrativnim poslovima.

31. Prema mišljenju Pretresnog vijeća, Odlukom Žalbenog vijeća u predmetu *Krajišnik* jasno je izražen stav da nije na Sekretarijatu da finansira skupo pravno savjetovanje optuženog koji se sam zastupa. Ono što je Žalbeno vijeće imalo na umu je skromna finansijska pomoć za djelotvorno i uspješno izvođenje dokaza odbrane. Za slučaj da optuženi nije sposoban da djelotvorno i uspješno vodi odbranu, bilo zbog nedovoljnog znanja o pravu i zakonskim procedurama bilo zbog složenosti predmeta, Žalbeno vijeće ne predviđa dodjelu iskusnih, visokokvalifikovanih profesionalaca optuženom kao pomoćnika, nego "ograničenje njegovog prava na samozastupanje".⁵⁴ Shodno tome, postoji jasna razlika između svrhe sistema pravne pomoći za zastupanje putem branilaca u skladu sa Upustvom i svrhe pomoći optuženima koji se sami zastupaju, kako ju je protumačilo Žalbeno vijeće.

⁵¹ Vidi pravila 19(A) i 33 Pravilnika.

⁵² Odluka Žalbenog vijeća u predmetu *Krajišnik*, par. 41.

⁵³ Odluka Žalbenog vijeća u predmetu *Krajišnik*, par. 42.

⁵⁴ Odluka Žalbenog vijeća u predmetu *Krajišnik*, par. 41.

Prijevod

32. Budući da se u Odluci Žalbenog vijeća u predmetu *Krajišnik* očito od sekretara ne traži da kao pomoć optuženom koji se sam zastupa finansira iskusne poznate pravnike, ključno je pitanje da li predložena naknada zadovoljava uslov koji je Žalbeno vijeće odredilo u predmetu *Krajišnik*, a prema kojem bi "pravnim saradnicima ipak trebalo platiti naknadu za njihov rad na koordinaciji i pravnim konsultacijama s tim u vezi".⁵⁵ Pri određivanju tarife za isplatu naknada sekretar se kao kriterijumom rukovodio tarifama za isplatu naknada pravnim pomoćnicima branilaca. Na prvi pogled, to izgleda kao razuman pristup.

33. Međutim, sekretar je u Sistemu za utvrđivanje naknada za rad, koji je sastavljen po Odluci Žalbenog vijeća u predmetu *Krajišnik*, među ostalim kvalifikacijama koje se traže od pravnog saradnika naveo i to da saradnik mora biti "član Udruženja branilaca koji postupaju pred MKSJ-om (dalje u tekstu: Udruženje branilaca MKSJ-a)".⁵⁶ Da bi postao član Udruženju branilaca MSKJ-a, kandidat mora "imati najmanje sedam godina relevantnog iskustva u krivičnim postupcima, kao sudija, tužilac, advokat ili u nekom drugom svojstvu".⁵⁷ Od pravnog pomoćnika branioca ne traže se slične kvalifikacije. Nije teško vidjeti razloge za postojanje tog uslova. Pravni pomoćnici branilaca, posredstvom branilaca, odgovaraju vijećima za svoje profesionalno postupanje. S druge strane, savjetnici optuženih koji se sami zastupaju odgovaraju vijećima isključivo ako podliježu odredbama pravovaljanog kodeksa postupanja. Članstvo u Udruženju branilaca MKSJ traži se upravo zato da bi se ostvario taj stepen kontrole.

34. Ono što je na kraju važno jeste kako sekretar primjenjuje taj dio i druge dijelove Sistema za utvrđivanje naknada za rad u praksi. Pretresno vijeće je upoznato s tim da je sekretar u drugim okolnostima odustao od nekih uslova u vezi s kvalifikacijama i tako pokazao fleksibilnost u primjeni Sistema za utvrđivanje naknada za rad.⁵⁸ On je pokazao fleksibilnost i

⁵⁵ Odluka Žalbenog vijeća u predmetu *Krajišnik*, par. 42.

⁵⁶ Sistem za utvrđivanje naknada za rad, par. 5.1.(A).

⁵⁷ Statut Udruženja advokata odbrane koji postupaju pred Međunarodnim sudom za krivično gonjenje osoba odgovornih za teška kršenja međunarodnog humanitarnog prava počinjena na teritoriji bivše Jugoslavije od 1991. godine, član 3.2.c.

⁵⁸ *Vidi Tužilac protiv Tolimira*, predmet br. IT-05-88/2-PT, Podnesak optuženog u vezi s imenovanjem pravnih savjetnika i potrebom da sud, Sekretarijat i tužilaštvo s optuženim komuniciraju na srpskom jeziku, jer je to jedini jezik koji on razumije, 5. mart 2008., u kojem je optuženi Tolimir zatražio da se g. Gajić imenuje za njegovog pravnog savjetnika u vezi pitanjima međunarodnog prava, premda g. Gajić nije zadovoljavao konkretne uslove u vezi s kvalifikacijama iz Sistema za utvrđivanje naknada za rad; *Tužilac protiv Tolimira*,

Prijevod

tako što je optuženom u ovom predmetu dao do znanja da je spreman da razmotri povećanje broja odobrenog pomoćnog osoblja, uključujući osoblje s pravničkim kvalifikacijama, ili da odobri povećanje maksimalnog broja odobrenih sati, ako mu optuženi dostavi argumente koji opravdavaju takve odluke. Iz toga se vidi da sekretar Sistem za utvrđivanje naknada za rad smatra smjernicama, a ne fiksnom politikom. S obzirom na to, Pretresno vijeće smatra da isplata naknada po tarifama uporedivim s tarifama za isplatu naknada pravnim pomoćnicima branilaca ne predstavlja nerazuman pristup pomaganju optuženima koji se sami zastupaju, kao i da je riječ o odgovarajućoj naknadi za pravne saradnike za vrstu pomoći koja se od njih očekuje.

35. Vijeće smatra da mu za donošenje odluke po Zahtjevu nije potrebno da dalje preispituje Sistem za utvrđivanje naknada za rad. S obzirom na to da je Sistem za utvrđivanje naknada za rad nastao relativno nedavno, nema sumnje da će sekretar razmotriti sve komentare Vijeća u ovoj Odluci i odlučiti o primjerenosti eventualnih revizija. Vijeće napominje da Sistem za utvrđivanje naknada za rad sadrži odredbu o periodičnom preispitivanju primjenjivih tarifa.⁵⁹

36. Ako se optuženi, kao što u svojim podnescima tvrdi, prije svega brine zbog iznimne složenosti svog predmeta i zato što mu je potrebna, ili bi mu mogla biti potrebna, posebna pomoć u raznim aspektima neophodnog rada, uključujući opšte savjete, sastavljanje dokumenata i oslobođenje od iznošenja argumenata pred Sudom, onda rješenje nije u primjeni Sistema za utvrđivanje naknada za rad nego u osmišljavanju izvođenja odbrane na način koji optuženom omogućuje da ima aktivnu ulogu dok ga istovremeno zastupa branilac. Vijeće je svjesno da ponavlja ono što je optuženom već više puta rečeno.

37. U materijalu koji mu je predložen Vijeće nije uspjelo pronaći nijednu grešku iz kategorija koje je Žalbeno vijeće navelo u Odluci Žalbenog vijeća u predmetu *Kvočka i drugi* koja bi opravdavala poništavanje Odluke o naknadama. U datim okolnostima, Vijeće će Zahtjev odbiti. Ako optuženi želi i dalje tražiti pomoć na osnovu Sistema za utvrđivanje

---

predmet br. IT-05-88/2-PT, statusna konferencija, 12. mart 2008., vidi posebno komentare sudije Prosta na T. 154-158, nakon koje je uslijedilo imenovanje g. Gajića.

⁵⁹ Uputstvo, Aneks I, fasnota I.

Prijevod

naknada za rad, Vijeće ga poziva da sa sekretarom hitno nastavi razgovore kako bi mu pomoć koju može dobiti što prije postala dostupna.

V. Dispozitiv

38. Shodno tome, Pretresno vijeće ovim, na osnovu pravila 54 i 126*bis* Pravilnika:

- (a) ODOBRAVA Zahtjev za podnošenje replike; i
- (b) ODBIJA Zahtjev.

Sastavljeno na engleskom i francuskom jeziku, pri čemu je engleska verzija mjerodavna.

/potpis na originalu/
sudija Iain Bonomy,
predsjedavajući sudija

Dana 28. januara 2009.,
U Haagu,
Nizozemska

[pečat Međunarodnog suda]